

СЕКЦІЯ 8. ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.9-057.875

**ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ:
СУБ'ЄКТНИЙ ПІДХІД**

Булгакова О.Ю., к. психол. н., доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи
Одеський національний політехнічний університет

У статті розглядається проблема психологічної готовності особистості до різних умов соціальної взаємодії. Наголошується на особливій значущості проблематики психологічної готовності до соціальної взаємодії у контексті діяльності вищих навчальних закладів, яка потребує врахування притаманних їй закономірностей у процесі здійснення інтерактивних стосунків у системі «викладач – студент», де на перший план висувається формування системи цінностей з огляду на здійснення професійних функцій дипломованих фахівців у майбутньому. Узагальнено наявні теоретичні підходи до психологічної готовності особистості та уточнено її основні ознаки (відповідність об'єктивним вимогам, процесуальна послідовність та результативності). Визначено провідні методологічні принципи, необхідні для створення теоретичної концепції психологічної готовності студентів до соціальної взаємодії (принципи суб'єктності, детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку), та охарактеризовано її зміст.

Ключові слова: психологічна готовність, соціальна взаємодія, Я-суб'єкт, Ми-суб'єкт, соціумний суб'єкт.

В статье рассматривается проблема психологической готовности личности к различным условиям социального взаимодействия. Отмечается особая значимость проблематики психологической готовности к социальному взаимодействию в контексте деятельности высших учебных заведений, которая требует учета присущих ей закономерностей в процессе осуществления интерактивных отношений в системе «преподаватель – студент», где на первый план выдвигается формирование системы ценностей с учетом осуществления профессиональных функций дипломированных специалистов в будущем. Обобщены существующие теоретические подходы к психологической готовности личности, уточнены его основные признаки. Определены ведущие методологические принципы, необходимые для создания теоретической концепции психологической готовности студентов к социальному взаимодействию (принципы субъектности, детерминизма, единства сознания и деятельности, развития), и охарактеризовано ее содержание.

Ключевые слова: психологическая готовность, социальное взаимодействие, Я-субъект, Мы-субъект, социумный субъект.

**Bulhakova O.Yu. PSYCHOLOGICAL READINESS OF STUDENTS FOR SOCIAL INTERACTION:
SUBJECTIVE APPROACH**

The article deals with the problem of psychological readiness of the individual to various conditions of social interaction. The special significance of the problem of psychological readiness for social interaction in the context of the activity of higher educational institutions is noted, which requires taking account of its inherent regularities in the process of implementing interactive relationships in the “teacher–student” system, where the formation of a system of values, taking into account the implementation of the professional functions of graduates, in the future. Generally existing theoretical approaches to the psychological readiness of the personality and its main characteristics. The leading methodological principles necessary for the theoretical conception of students’ psychological readiness for social interaction (principles of subjectivity, determinism, unity of consciousness and activity, development) are determined and their content is characterized.

Key words: psychological readiness, social interaction, I-subject, M-subject, social subject.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку суспільних відносин суттєво посилюються вимоги до соціальної активності особистості в різних умовах її життєдіяльності, що вказує на значущість проблеми психологічної готовності особистості до різних умов соціальної взаємодії, практичний аспект якої полягає у створенні відповідних умов для здійснення інтерак-

тивних контактів діячів, а теоретичний – у дослідженні розвитку особистості у загальних контекстах соціумного буття.

Проблематика соціальної взаємодії отримує особливу значущість у контексті діяльності вищого навчального закладу з огляду на врахування притаманних їй закономірностей у процесі актуального здійснення інтерактивних стосунків у сис-

темі «викладач/викладачі – студент/студенти» з метою формування особистості та професійних функцій майбутнього фахівця. Зазначене найбільш повно відображується у понятті психологічної готовності випускників вишу до професійної діяльності та соціальної взаємодії взагалі.

Створення теоретичного концепту «психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії» має базуватись на усталених методологічних принципах детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку, згідно з якими мають бути визначені детермінанти психологічної готовності, їх конкретизація в активності суб'єкта – «носія діяльності та пізнання» [13], контексти діалектичних протиріч як джерела його розвитку.

Апеляція до наведеного присутня у принципах формування психологічної готовності особистості до діяльності у вигляді таких їх модифікацій, як: а) врахування системи факторів, чинників, які спричиняють готовність; вдосконалення предметної діяльності особи як умови розвитку високого рівня її психологічної готовності (принцип детермінізму); б) максимального узгодження технологій формування психологічної готовності особистості до діяльності з її індивідуальними особливостями (принцип єдності свідомості і діяльності); в) врахування у цілеспрямованому розвитку особистісних рис і властивостей; урахування вікових особливостей особистості; динамічності (динаміка змін репрезентативних показників) (принцип розвитку) [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою відповіді на питання про сутність психологічної готовності студентів до соціальної взаємодії є теорія соціальної взаємодії, започаткована у працях О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера, Г. Зіммеля, П. Сорокіна та продовжена у роботах зарубіжних (Р. Дарендорф, Л. Козер, Дж. Хоманс та ін.) і вітчизняних науковців (Г.М. Андреева, Ю.Г. Волков, В.І. Добренєв тощо).

Певні міркування щодо соціальної взаємодії в системі навчально-професійної діяльності присутні у публікаціях А.О. Деркача, В.А. Кан-Каліка, А.К. Маркової тощо. Її розглянуто у контекстах професійної культури викладача та студентів (С.Я. Батишев, А.В. Мудрик тощо), професіоналізму педагогічної діяльності (В.І. Гінецинський, А.О. Деркача тощо), професіоналізму викладачів вищої школи (А.Л. Бусигіна, А.Я. Кібанова тощо), функціонування і розвитку вищої професійної освіти (В.А. Садовничий, В.О. Сластьонін тощо), компетентнісного підходу до підготовки фахівця (В.Г. Афа-

насьєв, Г.О. Бордовський, Б.С. Гершунський тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуально ідея соціальної взаємодії відтворюється у соціологічних теоріях за допомогою таких понять, як культура, соціальний контекст, дія, вплив, винагорода, надання послуг та очікування винагороди за них, користування учасниками взаємодії певною системою символів, пристосування ліній індивідуальної поведінки тощо.

За ознакою процесуальності одиницею соціальної взаємодії має бути система «суб'єкт – суб'єкт» як відповідний їй базисний психологічний простір, змістовний аспект якого регламентується статусно-рольовими відносинами, а процесуальний – взаємодією на рівнях компетентності, впливовості, стратегій і тактик, уявлень про належне та бажане.

За ознакою взаємності соціальна взаємодія постає як поєднання і перетворення окремих Я-суб'єктів на Ми-суб'єкт. Отже, соціальна взаємодія є взаємодією Я-суб'єктів та їх перетворення на Ми-суб'єкт у межах завдання, регламентованого соціально-рольовими відносинами соціального інституту, між соціальними інститутами.

Відтворюючи головну ідею нашого дослідження, щодо сутності поняття «психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії», ми зважаємо на судження про готовність як результат підготовки. Слідуючи цьому твердженню, ми тим самим вказуємо на необхідність цілеспрямованої підготовки студентів ВНЗ до соціальної взаємодії, в якій особливо наголошується на її необхідності через певний набір причин, провідною серед яких є соціальна значущість тих якостей у психологічному складі особистості, що забезпечує діячів безпроблемний і конструктивний «вхід» у будь-яку інтерактивну спільноту і функціонування у ній.

Зазначимо, що навіть у разі відсутності цілеспрямованої підготовки шукане суб'єктне утворення тим не менш виникає та розвивається під впливом інтерактивних обставин, в яких дійсність спонукує індивіда до пізнання (мимовільного, довільного) та створення відповідних йому узагальнень із тією чи іншою часткою суб'єктивності.

Якщо у першому випадку психологічна готовність до соціальної взаємодії є наслідком цілеспрямованого впливу, елементи якого засвоюються з тим чи іншим суб'єктивним успіхом, то у другому вона є психічним (психологічним) утворенням, яке не тільки володіє тією чи іншою мірою рефлексивності, але й вказує на ті обста-

вини, що виявилися значущими для того чи іншого діяча. Останнє ми можемо з певною часткою умовності охарактеризувати як сенситивність індивіда до тих чи інших середовищних впливів, в якій ми вбачаємо конгруентність суб'єкта (діяча) і об'єкта (ситуація соціальної взаємодії).

У разі цілеспрямованого впливу останній віддзеркалює уявлення суспільства (в особі системи освіти) про соціальну взаємодію та її значущість для соціальних процесів та соціумного буття взагалі. У другому випадку ми маємо справу із процесом «не регламентованого» розвитку, який має тим більше «ступені свободи», чим менше уваги приділяється питанням моральності та моралі загалом. Це означає, що така ступінь свободи породжує власні уявлення індивіда про те, якими рисами має володіти людина, щоб бути успішною у соціумі, і, отже, його власні намагання розвивати в собі ці риси.

Отже, головним протиріччям, яке, власне, і є рушійною силою у розвитку психологічної готовності студентів до соціальної взаємодії, є протиріччя між індивідуальним та суспільним, яке «знімається» у процесі соціалізації.

Згідно з останнім судженням, головним «формульованим» процесом у питанні про психологічну готовність до соціальної взаємодії є процес соціалізації, в якому виокремлюють такі ознаки: а) засвоєння культурних норм і освоєння соціальних ролей; б) набуття навичок, необхідних для повноцінного життя в суспільстві [11]; в) пізнання людиною соціальної дійсності; г) оволодіння навичками практичної індивідуальної та групової роботи; г') суспільне виховання [6].

Якщо розглядати питання про психологічну готовність до соціальної взаємодії через призму засвоєння системи норм, то тоді її необхідно вимірювати ступенем засвоєння: а) кодексів, приписів, правил, статутів, традицій, стандартів (соціальні норми); б) регламенту роботи, обов'язки виконавців і посадових осіб в організаціях та установах (організаційно-адміністративні норми); в) використання фінансів при забезпеченні виробничого процесу (економічні норми); г) повноваження і відповідальність суб'єктів юридичних відносин (правові норми); г') вимоги та правила поведінки працівників зі знаряддями праці при організації виробництва та реалізації промислової продукції (технологічні норми); д) суспільних та групових вимог до поведінки та взаємин людини (моральні норми) [6]. Психологічна готовність до соціальної взаємодії, якщо її розглядати

з урахуванням поняття ролі, отримує відповідні наголоси, в яких віддзеркалюються такі ознаки: а) спосіб поведінки людей залежно від статусу в суспільстві, системі міжособистісних відносин; б) знання і уміння виконання ролі; в) відповідність очікуванням оточення [7]; г) модель поведінки, яка включає певні права, зобов'язання та обов'язки [8]; г') поведінка, якої очікують від людини, що має певний статус [10].

Поняття ролі деталізується у відповідних класифікаціях ролей. Наприклад, ролі «запропоновані» (зовні задані) та «досягнуті» (досягнуті завдяки особистим зусиллям) (Г. Келлі, Д. Тібо, 1959), активні та латентні (Р. Лінтон), залежно від інтенсивності виконання та включеності в роль (В. Аллен, Т. Сарбін), здатність входити в роль іншого (Р. Тернер) [1]. Виконання тієї чи іншої ролі залежить від таких аспектів: а) когнітивний (уявлення про права і обов'язки, пов'язані з роллю); 2) емоційний (значущість виконаної ролі); 3) поведінковий (уміння виконувати роль); 4) рефлексивний (здатність рефлексувати свою рольову поведінку) [1].

Наведене дає привід стверджувати, що психологічна готовність до соціальної взаємодії є, по суті справи, готовністю до виконання певного набору соціальних ролей, які потребує та чи інша соціальна спільнота і соціум загалом.

Розглядаючи психологічну готовність студентів до соціальної взаємодії як таку, що передбачає наявність навичок співробітництва, яке трактується як: а) взаємодія при певному збігу інтересів, прагнень і цілей учасників та за умов взаємодопомоги та взаємопідтримки (М.О. Косолапов); б) діяння разом, участь у спільній справі (С.І. Ожегов, Н.Ю. Шведова); в) найвищий рівень узгодженості позицій у діяльності (М.І. Дяченко) [14]; г) взаємовигідна взаємодія з учасниками спільної діяльності [3], ми маємо зробити висновок про те, що її головною умовою є здатність до узгодження власних дій із діями інших, які мають розглядатися як партнери.

З урахуванням наших міркувань про Ми-суб'єкт як неодмінну умову взаємодії психологічна готовність до соціальної взаємодії може бути схарактеризована як така, що містить усі психологічні передумови для виникнення потреби у поєднанні та здатності до неї у всіх інтерактивних ситуаціях соціумного буття.

Оскільки головне питання нашого дослідження полягає у встановленні загальних закономірностей формування та розвитку психологічної готовності до соціальної взаємодії у студентів ЗВО, відповідь на нього варто шукати в особливостях процесів

соціалізації студентів в умовах навчально-професійної діяльності.

У цьому разі ми маємо справу, по-перше, з явищем «прагнення до однаковості», де індивід прагне «злитися» із середовищем у процесі інтеграції, засвоюючи через наслідування саме ті моменти, які утворюють функціональність (дієвість) оточення. По-друге, те, що було засвоєно при спостереженні за оточенням, використовується ним у значенні власної функції, де присутні тенденції до деякої «відстороненості» від загального інтерактивного контексту з відповідним наголосом на власній суб'єктності. І перший, і другий моменти є присутніми у складі провідних ознак, що належать до змісту поняття «соціалізація», згідно з яким відбувається не тільки засвоєння соціального досвіду, але й його відтворення [11; 15].

Отже, соціалізаційний аспект у складі психологічної готовності до соціальної взаємодії полягає у діаді «засвоєння – відтворення», результатом якої є певний серединний конструкт, що містить у значенні складових елементів саме ті моменти, які є визначальними у здійсненні інтерактивних контактів у системах «викладач/викладачі – студент/студенти».

У зв'язку зі зниженням морального рівня суспільства [5] і значущістю моральної свідомості особливо при вирішенні протиріч на внутрішньо особистісному, міжособистісному, соціально-груповому рівнях [4] помітний значний зсув у бік індивідуалістичності [2], інтолерантності, наприклад, через відсутність підтримки в соціумі, недружнього ставлення, копіювання зразків інтолерантної поведінки [9], що вказує не тільки на певні тенденції у розвитку сучасного суспільства загалом та соціального оточення зокрема, але й на його вплив на відповідні механізми саморегуляції особистості та на особистість загалом, які забезпечують їй можливість адаптивного існування у ньому.

За цих умов цілком можливим є формування не тільки певних особистісних рис, але й виникнення особистості певного типу, яка є наслідком нових «виробничих відносин». Ці відносини певною мірою є наслідком зниження уваги до цілеспрямованого виховання у діяльності сучасних ЗВО.

Переслідуючи мету дослідити психологічну готовність до соціальної взаємодії у студентів ЗВО і визначаючи психологічну готовність як відповідне суб'єктне утворення з ознаками відповідності об'єктивним вимогам (взаємна відповідність суб'єкта і об'єкта), процесуальної послідовності та результативності, необхідно, перш за все,

вказати на те, що суб'єкт психологічно постає у вигляді переживання себе як «Я» (Я-концепції), яке за умов інтерактивних відносин у соціальній взаємодії виявляє себе як переживання себе у складі колективного «Ми» (Ми-концепції). Все це передбачає існування у суб'єкта певних психологічних передумов, завдяки яким він у змозі переходити з позиції Я-суб'єкта на позицію Я-суб'єкта у складі Ми-суб'єкта, в якому він виконує ті чи інші функції.

Беручи за вихідне поняття Я-концепції, ми тим самим вказуємо на концептуальний зміст поняття «психологічна готовність до соціальної взаємодії», згідно з яким учасник соціальної взаємодії: а) позитивно ставиться до себе; б) упевнений в собі; в) має адекватну самооцінку; г) володіє високою мотивацією досягнення; г) має інтернальний локус контролю.

За нашою теоретичною позицією, соціальна взаємодія, як і взаємодія взагалі, відбувається за умов створення (або створеного) Ми-суб'єкта, який може бути охарактеризований за допомогою таких ознак: а) товариськість; б) високий рівень афіліативності; в) високий рівень емпатійності; г) толерантності.

Якщо враховувати соціумні обставини у життєдіяльності індивіда, в яких він виступає і як Я-суб'єкт, і як такий, що належить до складу Ми-суб'єкту, і також як член суспільства – соціумний суб'єкт, то концептуальний зміст поняття «психологічна готовність до соціальної взаємодії» варто зобразити шляхом посилання на такі ознаки: а) смисложиттєві орієнтації та адаптивність; б) асертивність та подолання психологічних бар'єрів; в) соціальний інтелект та емоційний інтелект.

Таким чином, наша концептуальна модель психологічної готовності до соціальної взаємодії має такі складові частини:

Блок «Я-суб'єкт» (рівні max, med, min): а) ставлення до себе; б) упевненість у собі; в) самооцінка; г) мотивація досягнення; д) локус контролю;

Блок «Ми-суб'єкт» (рівні max, med, min): а) товариськість; б) афіліативність; в) емпатійність; г) толерантність;

Блок «Соціумний суб'єкт» (рівні max, med, min): а) адаптивність; б) асертивність та подолання психологічних бар'єрів; в) соціальний інтелект та емоційний інтелект.

Якщо узяти до уваги ідею про те, що соціальна взаємодія відбувається у просторі суб'єкт-суб'єктних (міжособистісних) взаємин, то, перш за все, варто звернутись до питання про особистість, яка має володіти особистісними рисами, що забезпечують певне «поєднання» окремих суб'єктів.

Проведений аналіз дає змогу розглядати психологічну готовність як системне явище і побудувати її суб'єктну модель, в якій:

а) категорія суб'єкта конкретизується у поняттях соціумного суб'єкта (міра самостійності (суб'єктності) й успішності особи у соціумі), Ми-суб'єкта (міра самостійності/успішності особи у групових комунікаціях), Я-суб'єкта (міра самостійності/успішності особи в аутокомунікації);

б) взаємодії конкретизується у поняттях «соціальна взаємодія» (статусно-рольова взаємодія з відповідними їй причинно-наслідковими відношеннями), «інтергрупова взаємодія» (перебіг соціально-психологічних взаємозв'язків у великих та малих групах навчального закладу), «міжособистісна взаємодія» (взаємозв'язки, установки, очікування, стереотипи, диспозиції у системі «викладач/викладачі – студенти/студенти»).

в) системи конкретизується у поняттях «соціальна система» (державні органи управління освітою, заклади освіти, державний стандарт освіти, зміст та технологія освіти), «соціально-психологічна система» (соціальний контроль, рольова злагожденість, рольові очікування), «міжособистісна система» (емоційні, ділові, офіційні контакти);

г) функції конкретизується у поняттях соціалізації (засвоєння соціального досвіду шляхом участі у системі соціальних зв'язків та активного їх відтворення у процесі самовизначення), інтеграції (зумовлюється міжособистісними стосунками, взаємодією у сумісній діяльності, цінностями, установками, нормами), ідентифікації (визначається ототожненням себе з іншим (наслідування), продовження себе в іншому (перенесення), переходом на позицію іншого (засвоєння особистісних смислів іншого)).

Висновки з проведеного дослідження. На підставі запропонованої моделі з'являється змога сформулювати погляди на психологічну готовність студентів до соціальної взаємодії:

1. Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії є опосередкованим наслідком взаємодії в освітній системі (державні органи управління освітою, заклади освіти, державний стандарт освіти, зміст та технологія освіти). У цьому аспекті вона відтворює основні залежності суб'єкт-суб'єктних зв'язків у спільній праці викладача/викладачів та студента/студентів.

2. Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії є наслідком соціальної взаємодії у педагогічній системі вищого навчального закладу, який визначається закономірностями соціалізації – засвоєння соціального досвіду шляхом уча-

сті у системі соціальних зв'язків навчання та виховання та активного їх відтворення у процесі самовизначення. Головною ознакою соціальної взаємодії є статусно-рольова взаємодія з відповідними їй причинно-наслідковими відношеннями. За своїм основним призначенням вона є дидактично-виховною цільовою системою, зміст якої визначається державною освітньою доктриною. Як різновид соціальної взаємодії, що характеризується спрямованістю на формування особистості студентів та їх професійно-фахової освіченості, соціальна взаємодія у педагогічній системі вищого навчального закладу – це взаємодія, провідною ознакою якої є формування суб'єктності її учасників відповідно до вимог навчально-професійної діяльності.

Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії є наслідком соціально-психологічної взаємодії у соціально-психологічній системі закладу вищої освіти (динаміка соціально-психологічних взаємозв'язків у великих та малих групах навчального закладу), яка визначається закономірностями інтеграції, – міжособистісні стосунки викладача/викладачів та студента/студентів у навчанні та вихованні на основі спільних цінностей і норм.

4. Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії є наслідком міжособистісної взаємодії у міжособистісній системі (взаємозв'язки, установки, очікування, стереотипи, диспозиції у системі «викладач/викладачі – студенти/студенти», яка визначається закономірностями ідентифікації – ототожнення себе з іншим (наслідування), продовження себе в іншому (перенесення), перехід на позицію іншого (засвоєння особистісних смислів іншого)).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева Г.М. Зарубежная социальная психология XX столетия: Теоретические подходы: Учебное пособие для вузов / Г.М. Андреева, Н.Н. Богомолова, Л.А. Петровская. М.: Аспект Пресс, 2001. 288 с.
2. Ващенко И.С. Индивидуализм в современном обществе / Ващенко И.С., Рыкалина Е.Б., Фахрудинова Э.Р. Бюллетень медицинских интернет-конференций. 2012. № 11. Том 2. С. 856–858.
3. Дубовицкая Т.А. Проблема психологической готовности личности к сотрудничеству / Т.А. Дубовицкая, О.И. Щербакова. Современные проблемы науки и образования. 2012. № 3.
4. Дурново С.И. Моральное сознание как феномен духовной жизни современного российского общества: дис. ... канд. филос. наук: 09.00.11. М., 2008. 226 с.
5. Калясина Н.А. Взаимодействие морали и права в современном российском обществе: этический анализ: автореф. дис. ...канд. философ. наук: спец. 09.00.05 «Этика». Шуя, 2008. 22 с.

6. Психология социализации и социальной адаптации человека / С.И. Розум. СПб.: Речь, 2006. 365 с.
7. Психология общения. Энциклопедический словарь / Под общ. ред. А.А. Бодалева. Москва: Когито-Центр, 2011. 600 с.
8. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. Москва: Политиздат, 1990. 494 с.
9. Романова М.Л. Математические модели толерантной студенческой среды. Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта. 2013. 4(98). С. 126–128.
10. Социальная роль / ред. С.С. Фролов. Социология. Учебник. Для высших учебных заведений. М.: Наука, 1994. 256 с.
11. Социализация / ред. А.И. Кравченко. Социология: Общий курс: Учебное пособие для вузов. М.: ПЕРСЭ; Логос, 2002. 640 с.
12. Томчук М.І. Методологічні засади дослідження та формування психологічної готовності до діяльності. Психологія і суспільство. 2010. № 4. С. 41–46.
13. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, Н.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. М.: Сов. энциклопедия, 1983. 840 с.
14. Чернецкая Л.В. Развитие коммуникативных способностей у дошкольников. Ростов н/Д.: Феникс, 2005.
15. Юрчук В.В. Современный словарь по психологии. Мн.: Современное слово, 1998. 768 с.

УДК 159.923.2:378.147

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА В ПРАКТИКУ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Василенко Л.П., к. психол. н.,
доцент кафедри психології

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Василенко І.Я., к. пед. н.,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті розглядаються шляхи, засоби та методи впровадження технології особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога в процес викладання психологічних дисциплін. Виділено складові елементи і механізми формування психологічної компетентності майбутнього вчителя.

Ключові слова: психологічний супровід, особистісно-професійний розвиток, компетентнісний підхід, професійні компетенції, особистісні здатності, програма особистісно-професійного розвитку.

В статье рассматриваются пути, средства и методы внедрения технологии личностно-профессионального развития будущего педагога в процесс изучения психологических дисциплин. Выделены составляющие и механизмы формирования психологической компетентности будущего учителя.

Ключевые слова: психологическое сопровождение, личностно-профессиональное развитие, компетентностный подход, профессиональные компетенции, личностные способности, программа личностно-профессионального развития.

Vasylenko L.P., Vasylenko I.Ya. IMPLEMENTATION OF TECHNOLOGY OF PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER IN THE PRACTICE OF TEACHING PSYCHOLOGY

The article deals with the ways, means and methods of introducing the technology of personal and professional development of future teachers into the practice of teaching psychology. The components and mechanisms of psychological competence formation of future teachers in the process of teaching psychology are highlighted.

Key words: psychological support, personal and professional development, competence approach, professional competences, personality abilities, program of personal and professional development.

Постановка проблеми. Основним критерієм підготовки майбутнього вчителя на сьогодні є його професійна компетентність. Центром уваги стають не лише завдання навчальної діяльності, а сама особистість з її професійними та особистісними здібностями.

Психологічні дисципліни є необхідним компонентом системи вищої педагогічної освіти, мета якої забезпечити розвиток особистісного, інтелектуального і професійно-творчого потенціалу майбутнього вчителя, формування професійно компетентного спеціаліста, активізація його